

Stadsledningskansliet
Avd: Kvalitet och utveckling
Handläggare: Ewa Luvö

Revisionsrapport - Hemlöshet och boendelösningar i Borås Stad

Stadsrevisionen har granskat hemlöshet och boendelösningar i Borås Stad. Granskningen visar att målsättningarna i Program mot hemlöshet inte nås, och att verksamheten mot hemlöshet och med boendelösningar inte är ändamålsenlig.

Stadsrevisionen bedömer att ansvaret för verksamheten för hemlösa och boendelösningar behöver förtydligas och att styrning och samordning måste säkerställas.

Det är enligt Stadsrevisionens bedömning väsentligt att de nämnder som arbetar med individuell biståndsbedömning till hemlösa säkerställer att enskilda får sina behov prövade och tillgodosedda i enlighet med rådande lagstiftning. Villkoren för det vräkningförebyggande arbetet behöver ses över och ges förutsättningar att uppnå fastställda mål. Kartläggningen av hemlöshet behöver fördjupas och analyseras i förhållande till åtgärder och styrdokument med utgångspunkt i samordnings- och uppföljningsansvaret för hemlöshet/boendelösningar. Därutöver bedömer Stadsrevisionen det som väsentligt att arbetet med strukturella åtgärder utvecklas på ett sätt som möjliggör för personer med svagare ställning på bostadsmarknaden att få tillgång till bostäder. Kopplingen mellan bostadsförsörjning och socialtjänst behöver säkerställas.

Stadsrevisionen har skickat rapport till Stadsdelsnämnderna, Sociala omsorgsnämnden, Arbetslivsnämnden, Individ- och familjeomsorgsnämnden, Miljö- och konsumentnämnden, Överförmyndarnämnden, Lokalförsörjningsnämnden, styrelserna för de kommunala bostadsbolagen och Kommunstyrelsen.

Stadsrevisionen gör bedömningen att kartläggningen inte ger en korrekt beskrivning av hemlöshetssituationen. Anvariga nämnder och styrelser kan inte uttala sig om hemlöshetens omfattning och karaktär med precision. Granskningen visar vidare att hemlösheten delvis har fått en ny karaktär genom att nya grupper blir hemlösa, och att den svåra situationen på bostadsmarknaden förvärras situationen. Stadsrevisionen bedömer att kartläggningen av hemlösheten behöver fördjupas och analyseras i förhållande till åtgärder och styrdokument.

Individ- och familjeomsorgsnämnden instämmer i detta i sitt svar till stadsrevisionen men vill förtydliga att det är särskilt angeläget att kartlägga varför personer hamnar i hemlöshet. För detta krävs inte enbart kvantitativa undersökningar utan kvalitativa metoder där personer intervjuas och/eller genom andra metoder får

komma till tals. En sådan fördjupad förståelse bör kunna ge förslag till olika aktiviteter för att minska hemlösheten. Detta gäller speciellt den yngre målgruppen under 25 år samt de som är över 65.

Nämnden skriver också att nuvarande kartläggningen ger endast en bild av de som har kontakt med socialtjänsten. Övriga grupper utgör ett mörkertal. Personliga ombuden inom Arbetslivsförvaltningen försöker genom uppsökande arbete nå en del personer som finns inom mörkertalet. Att ge en mer komplett bild som även omfattar nya grupper är svårt att ge och kräver nya angreppssätt och samverkan mellan flera nämnder. Målgrupper såsom nyanlända och ensamkommande flyktingbarn behöver även synliggöras. Det finns risker att vissa av dessa grupper hamnar mellan olika nämnders ansvarsområden eller att konkurrensförhållanden uppstår. Gruppernas behov behöver därför beskrivas.

Sociala omsorgsnämnden skriver i sitt svar att de haft Kommunfullmäktiges uppdrag att årligen kartlägga hemlösheten i Borås, analysera om kommunens insatser har effekter och ge förslag på åtgärder. Nämnden konstaterar i kartläggningen 2016 att det finns ett betydande mörkertal samt att det finns behov av en djupare och mer kvalitativ kartläggning för att få en klarare bild av målgruppen och dess behov.

Stadsrevisionen lyfter vidare fram att de nämnder som svarar för socialtjänstens verksamhetsområden inte är delaktiga i strukturella åtgärder som skulle kunna påverka situationen för svaga grupper på bostadsmarknaden.

Individ- och familjeomsorgsnämnden delar denna beskrivning och menar att socialtjänsten framöver behöver vara mer delaktig i bostadsförsörjningsplaneringen såsom områdesplanering och detaljplaner. Individ- och familjeomsorgen anser att det är önskvärt med fler områdesplaner som avser stadsdelar eller delar av stadsdelar. Denna form av planer ger större möjlighet att väga in synpunkter för utsatta grupper än i detaljplaner som avser enstaka hus eller ytor.

Arbetslivsnämnden beskriver att de grupper som har störst problem att skaffa en bostad idag är ungdomar som vill flytta hemifrån, nyanlända, utöver de anvisade, som valt att bosätta sig tillsammans i små lägenheter, personer som har egen försörjning genom jobb, A-kassa, sjukersättning och ålderspensionärer som saknar eller behöver annat boende. Vidare är gruppen som söker lägenhet efter en skilsmässa eller avbrutet förhållande stor.

AB Bostäder konstaterar i sitt svar att bostadsmarknaden under senare år blivit mer bekymmersam i Borås, och att det idag är en hård konkurrens om de få bostäderna som kommer ut på marknaden. Bolaget har gått från ekonomiska vakanser till en kraftig bostadsbrist i takt med stadens tillväxt under senaste 10-15 årsperioden. Just nu finns det ca 10900 sökande i deras bostadskö och kötiden är i genomsnitt ca 5 år. AB Bostäder har byggt ca 800 lägenheter den senaste 10 årsperioden.

Om tillgången på byggbar mark varit större, hade de utöver det stora antalet hyresrätter som tillförts marknaden, byggt betydligt fler under senaste 2 årsperioden. Bristen på bostäder är den grundläggande problembilden för den växande hemlösheten. De ser att merparten av det som byggs idag är bostadsrätter, och att de behöver öka tempot för byggandet av nya hyresrätter. En balans mellan de olika upplåtelseformerna är viktig att uppnå för stadens fortsatta tillväxt, här kan Borås Stad vara mer aktiv med sin markreserv och erbjuda byggherrar att bygga både hyresrätter, bostadsrätter och egna hem. AB Bostäder har ett flertal projekt i sin planering som genererar i bästa fall ca 500-600 färdiga lägenheter under perioden 2018-2023.

Stadsrevisionen konstaterar att flera nämnder och bolag har ansvar när det gäller hemlöshet och gör bedömningen att frågans komplexitet medför att behoven av samverkan och samordning är stort om nämnder och styrelser ska kunna leva upp till sitt ansvar, både när det gäller strukturella och individuella åtgärder. Stadsrevisionen bedömer att samordning och samverkan är bristfällig.

Individ- och familjeomsorgsnämnden har från och med 2017 fått ett särskilt samordningsansvar för de boendesociala frågorna. Initiativ och kontakter har tagits såväl med andra nämnder som med bostadsbolag för att tillsammans se vilka aktiviteter som kan göras såväl på strukturell som på individuell nivå för att minska hemlösheten. Ett arbete som kräver långsiktighet och fortsatt gemensamt arbete.

Arbetslivsnämnden menar att socialtjänsten inte kan ta på sig uppgiften att anskaffa bostäder till människor utanför de grupper som socialtjänsten normalt arbetar med. Den uppgiften måste läggas på de kommunala bostadsbolagen eller annan aktör. Nämnden menar vidare att efter kommunens senaste omorganisation finns förutsättningar för ökad samverkan när det gäller boendesociala frågor. Nämnden är helt övertygad om att samverkan är den lösning som ger bäst resultat för den social utsatta personer och för medborgaren generellt.

Inom **Sociala omsorgsnämndens** uppdrag bekräftas bilden av de svårigheter i samverkan som rapporten tar upp. Social Omsorgsförvaltningens handläggare inom socialpsykiatri beskriver att deras erfarenhet är att personer med olika grad av psykisk ohälsa, har svårt att få hjälp med boende, akut eller med sociala kontrakt. Det gäller även de med diagnosticerad psykisk ohälsa.

De som har ett stort vårdbehov beviljas boende inom socialpsykiatri. De personer som inte har ett stort vårdbehov kan behöva få stöd, då de inte själva lyckas ordna boende med ett förstahandskontrakt. Bakgrunden till att de inte får kontrakt varierar men det kan bland annat bero på att det tidigare varit problem med hyresskulder eller störningar, de har inte några referenser att lämna eller oklart hur länge de har en inkomst.

Stadsrevisionen poängterar här att det finns ett oklart ansvarsförhållande när det gäller biståndbedömning för enskilda individer. Detta riskerar att enskilda personer eller grupper med diffus problembild inte får stöd.

Individ- och familjeomsorgsnämnden anser att det finns anledning att utreda förutsättningen för att en enhet skulle ha ansvaret för att utreda och bevilja boendelösningar i form av sociala kontrakt och övergångsbostad. I samband med detta behöver även hyresnivån ses över så att personer som får denna boendeform även beviljas de hyror som finns för aktuellt tillgängliga lägenheter. Vi anser det viktigt att tydliggöra rutinen i samband med ansökningar om socialt kontrakt så att ansökan registreras, utreds och att beslut fattas. Detta ger en tydligare bild av behovet som olika grupper har av socialt kontrakt samt hur många som beviljas, avslås eller det resulterar i beslut om andra boendelösningar

Stadsrevisionen konstaterar att vräkningarna inte minskar och att barn berörs av vräkningar. Förutsättningarna för det vräkningsförebyggande arbetet har försämrats.

Individ- och familjeomsorgsnämnden anser det viktigt att en insats som förmedling av enskildas medel används när detta behövs för att undvika vräkning. Det kan handla om kortvariga insatser och ibland längre. Att undvika vräkning för utsatta grupper som sedan har svårt att åter få en lägenhet är en angelägen strategi. Det är även viktigt att efterfråga vilken form av stöd som enskilda personer behöver för att undvika att bli vräkta. Det behövs åtgärder för att ge ekonomisk rådgivning men även

kunskapspåfyllning i hur detta stöd bäst förmedlas utifrån den enskildes delaktigt, vilket på sikt stärker förmågan till självständighet.

Arbetslivsnämnden skriver att förmedling av egna medel naturligtvis tillfälligt kan vara ett sätt att hjälpa en utsatt person men att det sociala arbetet måste innehålla vägar för den enskilde att komma vidare och få kontroll på sin egen ekonomi. Det görs bäst av en God man. Förmedling kan upplevas som en enkel lösning för socialtjänstens medarbetare men i förmedling ingår mycket lite av socialt arbete.

Kommunstyrelsens bedömning

Kommunstyrelsen anser att det bör bli tydligare när det gäller kartläggningen av hemlöshetsituationen. I dag kan ingen egentligen uttala sig om omfattningen och utvecklingen och därför är det svårt att veta vilka insatser och åtgärder som behövs och/eller ger resultat. Den årliga kartläggningen behöver därför utvecklas och fördjupas så att den ger en korrekt beskrivning av hemlöshetens omfattning och karaktär.

I dag är ansvaret för frågorna uppdelat på flera nämnder/förvaltningar och bolag och Kommunstyrelsen delar Stadsrevisionen bedömning av att det finns brist på samsyn och samarbete. Det är viktigt att alla inblandade har samma bild av problematiken och vad insatserna ska ge för effekter. Det är viktigt att alla berörda vet och ser sin del i ansvaret. Det finns i dag en risk för suboptimering och intern konkurrens och ansvarsfrågan behöver därför bli tydligare. Individ- och familjeomsorgsnämnden har från och med 2017 fått ett särskilt samordningsansvar för de boendesociala frågorna. Kommunstyrelsen ser positivt på de initiativ och kontakter som har tagits såväl med andra nämnder som med bostadsbolag för att tillsammans se vilka aktiviteter som kan göras såväl på strukturell som på individuell nivå för att minska hemlösheten. Kommunstyrelsen gör bedömningen att det är viktigt att detta arbete kommer igång snarast möjligt.

Kommunstyrelsen föreslås besluta

Upprättat svar godkänns och översänds till Stadsrevisionen.

KOMMUNSTYRELSEN

Ulf Olsson
Kommunstyrelsens ordförande

Svante Stomberg
Kommunchef